

alá lehet rendelni a tektonikának, sőt ki is lehet kapcsolni őket. Ezért uralkodnak olyan szembe-
tűnően a mai iparművészetben a mértani síkok,
vonalak és formák. Kétségtelen, hogy az új archi-
tektúra teljes meghódolást kíván az iparművészet-
től, de ebben csak a régi termékeny korok hagyomá-
nyait követi. Mindenütt a tektonikus formák
uralkodnak, síma, szabályos síkok határolják a
bútorokat. Oszlop, pillér, pilaszter, párkány kiment
a divatból, mint ahogyan a modern építészeti világá-
ból is száműzték őket. Mellőzték az ornamentu-
mot is, mert elhomályosítaná a síma bútorrestek
tisztá érvényesülését. A formán kívül az anyag
szépsége, kifogástalan megmunkálása és színe a
fontos. Hajlott, ívelt, görbe vonalaknak csak ott
jut szerepük, ahol az anyag természetéből, a
gyakorlati szükségletekből következik, így a fém-
bútoroknál, melyekkel szemben az ellenszenv már
lecsillapodott. Fontos azonban, hogy csak ott
alkalmazzák őket, ahol a helyiség karaktere meg-
engedi. Semmi célszerűségi jelentősége nincs annak,
hogy a meghittséget kívánó szobáinkból szám-
űzzük a fabútort a csőből való székek és asztalok
kedvéért. Utóbbiaknak csak nyilvános helyiségek-
ben, verandákon van helye, mint ahogyan régebben
is használtuk a vashútorokat. Fémből való író-
asztalról, pohárszékről, könyvszekrényről nem lehet
szó, nemesak ízlésünk tiltakozik ellene, hanem
gyakorlati célok sem indokolják létüket.

Kétségtelen, hogy az egyenesek által határolt,
tektonikus jellegű interiőrök ridegek lennének,
ha a szövetek lágysága, az ülőbútoroknak, heverők-
nek, függönyöknek, szőnyegeknek puhasága, melege
nem ellensúlyozná a vonalak mértani egyszerűsége-
t. A bútorok fa- és textilalkatrészeinek sajátos
karaktere most jobban kidomborodik, a formák
nem áramlanak át egymásba, mint régebben.
A tisztán dekoratív műtárgyak szerepe is fontosabb,
mint azelőtt. Egy-egy üveg-, cserép- vagy porcellán-
váza, fémtárgy élete most hangsúlyozottabb, mint
a régebbi, kevésbé leszűrt, kevésbé áttekinthető,
formáktól zsúfolt szobákban. A kvalitások tisz-

tábban jelentkeznek, jobban tudunk örülni nekik,
mert világosabban érezzük, hogy létüket nem
valamely gyakorlati célnak, hanem tisztán a gyö-
nyörködtetés vágyának köszönhetik. Ők képviselik
a mosolyt, a lírát modern lakásunk aláhúzott
prózájában.

Az architektúra által diktált próza azonban föl-
lendül, puritánsága érzelmes lesz, ha magasabb
céloknak állítják szolgálatába. A modern építé-
szet a templomépítésben bizonyítja be kifejező-
képességét, itt láthatjuk, hogy sívárnak mondott
formáival milyen apostoli hangon tud beszélni.
Az utóbbi években az egész világon épült modern
templomok az ókeresztény egyházak bensőséges
hitét, elfogadott egyszerűségét árasztják síma falaik-
ból. És ebben az iparművészet áll híven szolgálá-
tára. Nem is lehet építészetnek és iparművészet-
nek szerepét a mai templomépítészetben egymástól
elválasztani. Mintha az architektúra csak az alap-
hangot intonálná nagyvonalúsággal, melyet az
iparművészet telít meg gazdag tartalommal. A szí-
nes ablak ismét elfoglalja középkori jelentőségét.
Ékkőszerű csillogásában extatikus tűzzel parázslan-
ak a figurális, szent látományok. Oltár, szószék,
padsor, orgonakarzat, gyóntatószék, kép és szobor
a tektonikus formákon belül mind a lélek foko-
zott érzelmi tartalmáról számol be, mely nem
nyilvánul külsőségekben, mint a barokkidőkben,
hanem a test fegyelmességére mögé rejtőzik.

Az a stílus, amely ilyen templomokat tud építeni,
nem nevezhető sívárnak, ridegnek. Gyakorlati ott,
ahol a mindennapi életet szolgálja racionálisan,
de ünnepi ott, ahol felül kell emelkednie az élet
prózáján. Hiszünk a jövőjében, a művészetekkel
való szent közösségében. Hiszünk abban, hogy
az emberiség kollektivitását kifejező általános egy-
formaságát át fogják járni a nemzeti sajátosságok,
amelyek ma még féltősen jelentkeznek, de amelyek
az emelkedettebb feladatok megoldásában már
határozottan kiérezhetők. A művészetek szoros
együttese a megváltozott világból született, ennek
arculatát kell kifejeznie maradéktalanul.

A MAGYAR TÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS AZ IPARMŰVÉSZET

Írta: gróf ZICHY ISTVÁN, a Magyar Történeti Múzeum főigazgatója

A Magyar Nemzeti Múzeum új szervezetéről szóló
törvény megszüntette az Iparművészeti Mú-
zeum önállóságát és azt a most létesített Magyar
Történeti Múzeum keretébe osztotta be. Ezt a ren-
delkezést az Iparművészeti Múzeum barátai közül
többen aggódva fogadták, mert úgy vélték, hogy
ezzel a gyűjtemény elvész a művészet számára.

A Magyar Történeti Múzeum egyelőre csak szer-
vezeti szempontból áll fenn. Amíg anyaga, legalább
is annak szorosabban vett magyar része, egy fedél

alá hozható nem lesz, addig vajmi keveset fogunk
azokból az irányelvekből megvalósíthatni, melyek-
nek majd az új felállításnál kellene érvényesülniök.
Mégis úgy hisszük, hogy addig is, amíg erre sor
kerül, célszerű lesz ezekről az irányelvekről a
múzeumbarát közönséget tájékoztatnunk. Remél-
jük, hogy ezzel talán sikerül a magyar iparművészet
barátait is megnyugtatnunk.

A szorosan vett Magyar Történeti Múzeum anya-
gának és gyűjtési terének Magyarország és a magyar-

ság anyagi műveltségének emlékeire kell szorítkoznia. Szellemi műveltségünk emlékeinek gyűjtésével a Nemzeti Múzeum keretébe tartozó más gyűjtemények: az Országos Levéltár, a Széchenyi Könyvtár és a Szépművészeti Múzeum foglalkoznak. Ezek az intézmények most mind egy szervezetet alkotnak és így közöttük semilyen versengésnek sem lehet helye. Ezért az új rendezésnek egyik első feladata az lesz, hogy minden tárgyat megillető helyére juttasson. Így például a Szépművészeti Múzeumba kell átmennie minden olyan kifejezetten képzőművészeti alkotásnak, amely eddig a régi Nemzeti Múzeum történeti gyűjteményeiben, vagy az Iparművészeti Múzeumban volt elhelyezve. Ezáltal jut majd a Szépművészeti Múzeum abba a helyzetbe, hogy egyik elsőrangú feladatának, a régi magyar művészet méltó bemutatásának eleget tehesen.

Az anyagi műveltség körét igen tágan vonhatjuk meg. Ebbe úgyszólván minden régiség belé tartoznék, amely nem okirat, nem könyv, sem pedig nem képzőművészeti alkotás. Idetartoznék, természetesen minden olyan használati tárgy is, amely művészi ízléssel és tudással készült, szóval mindaz, amit iparművészeti alkotásnak szoktak nevezni.

Nem kell elfelejtenünk, hogy a régi Nemzeti Múzeum történeti gyűjteményeiben is dominál az ú. n. iparművészeti anyag. Kétségtelen, hogy az őskor, például a réz- és a bronzkor, tárgyainak jellegzetes formái, egyúttal művészi stílusformák is. Későbbi, népvándorláskori, középkori, sőt újabb történeti időkben vajmi kevés olyan használati tárgy maradt fenn, melynek művészeti szempontból is ne lenne valamilyen érdekessége. Legtöbb esetben csak fokozati különbséget tehetnénk az ilyen tárgyak között, amely szerint az egyiket inkább a b történetinek, a másikat inkább a b iparművészetiinek lehetne osztályoznunk.

Gyakran megessük az, hogy a művészi becsü régiséget nem választhatjuk el a csak történeti jelentőségű régiségektől. Így például a honfoglaló magyarság jellegzetes ötvösművészete, tudományos szempontból elválaszthatatlan attól a néhány vas- és csonttárgytól, mellyel együtt találjuk a honfoglalók sírjaiban. Ha ezeket az ötvösműveket kiszakítjuk környezetükből, úgy mind régészeti, mind történeti szempontból jelentéktelenné válnak. De vajjon árt-e az a néhány rozsdás vas- vagy töredezett csonttárgy az ötvösművek érvényesülésének? Úgy hisszük, hogy ez a környezet még egyetlen múzeumlátogatót sem zavart meg abban a tiszta műélvezetben, amit neki egy szép honfoglaláskori tarsolylemez vagy szíjveret látása nyújtott.

A kiállítandó anyag korszakok szerinti csoportosítását, egy még meghatározandó korhatárig, az új felállításnál is fenntartanók. Ez a határ talán a mohácsi vész, esetleg a renaissance fellépése lehetne. A magyar királyság első öt századának anyagi

műveltségéből, sajnos, vajmi kevés maradt korunkra. Ezt a gyér anyagot együtt kell tartanunk, mert csakis így tehetjük érzékelhetővé a múzeumlátogató számára a műveltségnek és az ízlés formáinak, ezeken a századokon át folyó alakulását.

A következő, XVI—XVIII-ik századból összehasonlíthatatlanul gazdagabb anyagot mutathatunk már be. A XVI. századtól kezdve vannak bútoraink, ettől a kortól fogva indul meg a magyar ötvösművészet gazdag virágzása, ettől fogva van már némi viselettörténeti anyagunk és ettől fogva maradtak fenn magyaros, egyéni jellegű fegyvereink. Itt más szempontoknak kell majd a rendezésnél érvényesülniök.

Olyan tárgyakból, melyekből gazdag és a magyar műveltség történetére fontos anyag áll rendelkezésünkre, mint pl. az ötvösség emlékeiből, sorozatokat fogunk kiállítani, melyekben egyes típusok fejlődését, alakulását mutatnók be. Ennél a rendezésnél az iparművészeti szempont csak nyerne, mert itt együtt kapná meg mindazt, ami eddig, önkényes vagy a véletlentől vezetett szempontok szerint, két múzeumba volt szétosztva.

A magyar bútor történetéről is teljesebb képet fogunk kapni, ha a két múzeum anyagát egyesítve állíthatjuk ki. Enteriőröket is fogunk kiállítani, de csakis eredeti egységükben fennmaradt berendezéseket, mint amilyen például a sümei püspöki kastély könyvtára az Iparművészeti Múzeumban. Ilyen esetben az egész berendezés egy kiállítási tárgyat és történeti emléket képez. Ellenben óvakodni fogunk minden önkényes rekonstrukciótól.

A Magyar Történeti Múzeumnak szerves kiegészítő része a magyar néprajzi gyűjtemény. Ez most a Népliget mellett, a központtól távol fekvő és nehezen megközelíthető vidéken van elhelyezve. Ez azt a benyomást keltheti, hogy a nép ősi műveltségének vajmi kevés köze van a magyarság „úri osztályainak” műveltségéhez. Az új rendezés egyik legszébb feladata az lesz, hogy a régi magyar műveltség közös vonásait, egységes jellegét kifejezésre juttassa. Mert ha bizonyos is, hogy a régi magyar társadalom erősen rétegzett volt és bizonyos, hogy a társadalmi rétegek műveltségében igen erős fokozati különbségeket találunk, de ezek mind csak ugyanannak a magyar műveltségnek más-más megnyilvánulásai voltak.

Talán nem is kell mondanunk, hogy a néprajzi gyűjteménynek a történetiekkel együtt való felállításával mit nyernének az iparművészet barátai. Ebben a múzeumban egy eddig elképzelhetetlenül gazdag összehasonlító gyűjtemény állna rendelkezésükre, amelyben, egyebek közt, közvetlen összehasonlítás alapján tanulmányozhatnák az úri rétegek művészi formáinak továbbfejlődését a nép művészetében.